

Volumen og synergi i Statsbiblioteket

I modsætning til Norge og Sverige har vi i Danmark valgt, at de to nationalbiblioteker også er universitetsbiblioteker. Det fører flere fordele med sig. De mange brugere skaber et godt afsæt for nyudvikling af serviceydelser, og på tværs af opdelingen opstår synlige synergieffekter.

Af Svend Larsen sl@statsbiblioteket.dk, Statsbiblioteket

Endnu hedder Statsbiblioteket ikke Det nationale Overcentraluniversitetsbibliotek, selvom det egentlig er det mest dækkende navn, hvis man tager et kig på bibliotekets hovedopgaver. At vi stadig hedder Statsbiblioteket, hænger nok sammen med, at der generelt er mere fokus på, hvad Statsbiblioteket *gør*, end hvad det formelt *er*. Brugere, opdragsgiver og det store flertal af interessenter og os selv er mere optagede af serviceydelser og kvalitet end af, hvordan bibliotekets hovedopgaver klassificeres og puttes i kasser.

Samlet national- og universitetsbibliotek

I Danmark er de to nationalbiblioteker også universitetsbiblioteker. En lignende løsning havde man også i f.eks. Norge og Sverige, men her har man siden valgt at adskille de to funktioner. Den danske løsning har efter min mening store fordele: Den skaber volumen og synergi, hvilket gavner varetagelsen af begge opgaver.

Og når nationalbiblioteket også er universitetsbibliotek, får det mange brugere, der anvender de nyeste medier og teknologier, og det skaber brugerforventninger, som er et godt udgangspunkt for udvikling af nye serviceydelser.

Strukturmæssigt er Statsbiblioteket ikke organiseret i et universitetsbibliotek, et nationalbibliotek og en overcentral for folkebibliotekerne. Det er ikke en opdeling, som er ønskværdig i forhold til virkelighed, som vi opererer i. Realiteten er den, at mange processer, projekter og serviceydelser går på tværs af den opdeling, og det lige netop er her, at synergien ligger. Lad mig komme med et par eksempler:

LARM (Lydarkiv for radiomedier) er forskningsinfrastrukturprojekt, som skal fremme radio- og audiobaseret forskning og forskningsformidling. Projektdeltagere er forankret i et konsortium af universiteter og nationale kulturinstitutioner. Statsbiblioteket bidrager med pligtafleverede radioudsendelser og har ansvar for arbejdsopgaver vedr. ophavsret og etablering af en national bibliografi for radioudsendelser.

DigHumLab (Digitalt Humaniora Laboratorium) er et af de seks forskningsinfrastrukturprojekter, som Videnskabsministeren har inviteret til at konkretisere forslag til realisering.

Forslagsstillerne er de humanistiske fakulteter ved Aalborg Universitet, Aarhus Universitet, Københavns Universitet og Syddansk Universitet. Som det ser ud nu skal Statsbiblioteket bidrage til udvikling af medieværktøjer (fx datamining) i radio/tv-materiale.

I begge projekter bidrager Statsbiblioteket med materiale, som biblioteket har modtaget som nationalbibliotek, og med kompetencer, som hviler på hele bibliotekets opgaveportefølje. Forskere ved Aarhus Universitet er vigtige samarbejdspartnere i begge projekter, mens målgruppen er forskere og studerende i hele landet.

BibZoom og e-tidsskrifter

Meget bliver nemmere, når det bliver digitalt, men ophavsretten skaber nye problemstillinger, når man går fra det analoge til det digitale. Etablering af bibliotekernes digitale musikservice er et eksempel. BibZoom er folkebibliotekernes netbårne musiktilbud til borgerne. Det drives af bibliotekerne i Herning og Odense samt Statsbiblioteket, og det er det suverænt mest benyttede digitale tilbud i folkebibliotekerne.

Det oprindelige koncept for netmusik tog afsæt i de cd'er, der pligtafleveres til Statsbiblioteket. Men ophavsretslige spørgsmål gjorde den løsning meget vanskelig, og i dag er den landsdækkende service baseret på materialer, som ikke ejes af bibliotekerne.

Et andet eksempel er e-tidsskrifterne. I Statsbiblioteket har vi stillet trykte bøger og tidsskrifter til rådighed for brugere i hele landet. Med e-bøger og e-tidsskrifter er situationen en anden, fordi adgangen til dem typisk er begrænset til et universitets ansatte og studerende. I DEFF-regi arbejder Statsbiblioteket på at etablere en service, som skal give alle mulighed for at få printkopier af artiklerne i e-tidsskrifter.

Det sidste afspejler det forhold, at det nok er udviklingen i informationsteknologi og medier, der bestemmer biblioteksudviklingen, men udviklingen sker ikke isoleret. Politik og økonomi sætter i sidste ende rammerne for bibliotekernes aktiviteter, også for nationalbibliotekets. De aktiviteter skal ske med blikket rettet mod brugeren og med fokus på forbedring og forandring, hvilket de to følgende artikler eksemplificerer. 